

academician. Toate aceste semne ale recunoașterii sale ca om de știință, la care trebuie să adăugăm pe acela de director, un timp, al «Convorbirilor literare» (1900—1906) și de președinte al Comisiei istorice a României (1909—1919), i-au fost acordate în urma unei activități tenace, care a dublat o mare capacitate de muncă și un strălucit talent de cercetător.

Din nefericire, ca și alte spirite luminate din trecutul poporului nostru, dăruindu-se cu generozitate activității științifice și publice, îndrumând tineri și creind o școală în jurul său, Ioan Bogdan a fost răpus de boală prea de vreme, la vârsta de 55 de ani, când alții abia își dau întreaga măsură a capacității lor științifice. Cu toate acestea, începîndu-și activitatea științifică de timpuriu, cu o originală teză de licență consacrată *Istoriei coloniei Sarmizegetusa*, publicată pe cînd avea 21 de ani (Iași, 1885), Ioan Bogdan ne-a lăsat, în urma celor 34 de ani de activitate științifică, dintre care 27 de ani ca prim titular al catedrei de slavistică de la Universitatea din București, o vastă moștenire științifică în domeniul istoriei, filologiei și lingvisticii, cuprinzînd aproape 80 de lucrări și peste 100 de articole diverse și recenzii. Trebuie să subliniem că între lucrările sale filologice și istorice se numără circa 20 de volume cuprinzînd ediții de documente, cronici, texte literare, însoțite de ample studii, și lucrări de largă problematică istorică și filologică, ale căror idei își păstrează în cea mai mare parte valabilitatea pînă astăzi.

În cele ce urmează ne propunem să ne oprim pe scurt asupra lucrărilor sale filologice și lingvistice, precum și asupra celor care — istorice fiind în esență — au implicații filologice sau lingvistice. Ne dăm seama, în același timp, că pe alocuri este greu să se facă o delimitare netă între aspectul istoric și cel filologic al activității lui Ioan Bogdan. Cu toate acestea, încercarea trebuie făcută tocmai pentru că — după părerea noastră — filologiei și slavisticii români nu i-au preluat pînă acum în suficientă măsură moștenirea, n-au popularizat-o și fructificat-o în deceniile care au urmat, ea rămînînd adesea uitată în paginile revistelor vremii și ale «Analelor Academiei Române».

I.

În lecția sa introductivă la cursul de limbi slave, deschis la Universitatea din București în toamna anului 1891, cu titlul *Însemnătatea studiilor slave pentru români* (București, 1894, 42 p.), Ioan Bogdan trasează un întreg program de studii pentru *filologia slavo-română* (termenul îi aparține!), pe care l-a pus în aplicare în activitatea sa ulterioară și pe care putem să-l considerăm în bună parte actual și astăzi. În mod concret, această disciplină este necesară pentru studierea fondului lexical al limbii române, a obiceiurilor și instituțiilor românești, care s-au dezvoltat în interacțiune cu cele ale popoarelor slave vecine, precum și a relațiilor politice cu aceste popoare. Potrivit concepției lui Ioan Bogdan, pe care o continuăm și o dezvoltăm astăzi, filologia slavo-română trebuie să cuprindă studiul limbii paleoslave, al celei mediobulgare și vechi rusești, studiul vechii literaturi slave, al antichităților slave, al paleografiei și diplomaticei slave, ca instrument de lucru în cercetarea istoriei și culturii noastre vechi. Fără îndoială că pentru acea epocă acesta era un program vast, adecvat posibilităților reale și necesităților imediate ale științei românești.

Problemele expuse aici sînt reluate și dezvoltate în două conferințe publice, pe care Ioan Bogdan le-a ținut în anii imediat următori: *Românii și bulgarii*.